

Zonácia Národných parkov a jej vplyv na obhospodarovanie lesa

ING. ROMAN FAJTH

MINISTERSTVO
ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

ŠTÁTNA
OCHRANA PRÍRODY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Obsah

- IUCN kategória II – Národný park
- Teória zonácie
- Historický vývoj NP Veľká Fatra pred zonáciou
- Reforma národných parkov
- Zonácia NP Veľká Fatra
- Program starostlivosti – opatrenia v jednotlivých zónach
- Problémy, s ktorými sa v rámci obhospodarovania územia budeme snažiť vyrovnať

Prečo je pre nás dôležitá ochrana prírody a ako ju chrániť?

Rôzne dôvody vedúce k ochrane prírody

- Snaha chrániť prírodu a biotopy – domov rôznych druhov
- Zdroj energie a surovín
- Nostalgický cieľ udržať krajinu v stave v akom bola pri našich predkoch

Snaha o obmedzenie antropogénneho vplyvu, ktorý môže mať negatívny vplyv na existujúce biotopy a druhy v nich žijúce

IUCN kategória II – Národný park

- snaha čo najviac priblížiť k IUCN kategórii II - **národný park**
- **Prírodné suchozemské alebo morské územie** - vyhlásené na ochranu ekologickej integrity jedného alebo viacerých ekosystémov v záujme súčasnej a budúcich generácii, ukončenie exploatacie alebo nevhodného využívania, ktoré bránia dosiahnutiu cieľov vyhlásenia a ako potenciál na získavanie duševných zážitkov, ako aj na poskytnutie vedeckej, vzdelávacej a rekreačnej ponuky pre návštevníka, pričom všetky musia byť v súlade s prírodou a kultúrou.
- **Oddych sa v týchto územiach zakladá predovšetkým na zážitku z vnímania nedotknutej prírody.**
- **Poznávanie prírody a krajiny ako súčasť programov** pre návštevníkov a rekreácia sú hlavnou úlohou manažmentu takéhoto chráneného územia.

Teória zonácie

- **jasné určenie pravidiel** nie len v lesnom hospodárstve, ale celkovo vo využívaní krajiny
- v minulosti často dochádzalo k tomu, že sa pri ochrane prírody v **chránených územiach zabúdalo aj na sociálne potreby**
- **chránené územia nie sú izolované jednotky**, ale sú ekologicky, hospodársky, sociálne a kultúrne prepojené so svojím okolím
- **v prípade zonácie je potrebné ujasniť, čo chceme chrániť**, s kým na tom spolupracovať a pred čím/kým tu zónu chrániť a prečo

Očakávaný výsledok zonácie

- vytvorenie dokumentu s mapami s rozdelením územia na jednotlivé zóny, kde pre každú zónu platia mierne odlišné pravidlá.
- územia s prísnou ochranou/ potrebný mierny zásah pre udržanie alebo prinavrátenie vyhovujúceho stavu biotopov a druhov na ne viazané / zóny v ktorých sa ráta s hospodárením v lesoch, alebo prípadne s ďalším rozvojom obcí.
- jednotlivé zóny ostávajú v území prepojené a navzájom sa ovplyvňujú.
- výber správnej zóny a teda aj úrovne ochrany je náročnejší v oblastiach, ktoré sú osídlené, resp. kde je ľudská činnosť ako hospodárenie, alebo turizmus a je veľmi náročné nájsť kompromis tak, aby sa vyhovel rôznym požiadavkám.
- urovnávanie konfliktov medzi jednotlivými subjektami, čo sa potvrdilo aj pri parkoch, ktoré už prešli zonáciou dávnejšie (*PIENAP, NP Slovenský raj a NP Muránska planina*).

Historický vývoj NP Veľká Fatra pred zonáciou

- **1973** - bola vyhlásená Chránená krajinná oblasť Veľká Fatra s výmerou *61 476 ha* a s výmerou ochranného pásma *22 182 ha*
- **2002** - prekategORIZOVANIE Chranenej krajinej oblasti na národný park – s výmerou *40 371,3433 ha*, výmera ochranného pásma sa ustanovila na *26 132,5817 ha*.

Reforma národných parkov

- **Cieľom reformy** - je rozvoj národných parkov a vyššia úroveň kvality života obyvateľov v dotknutých regiónoch.
- **Schválená poslanceká novela** - zabezpečila národným parkom nie len právnu subjektivitu, ale aj prevod správy pozemkov vo vlastníctve štátu pod rezort životného prostredia.
- **K 1. 4. 2022** - prešla pod národné parky aj správa štátnych pozemkov v *4. a 5. stupni ochrany*. Prechod správy území v 3. a nižšom stupni ochrany vo vlastníctve štátu bol v tomto prípade a naďalej je podmienený zonáciou.

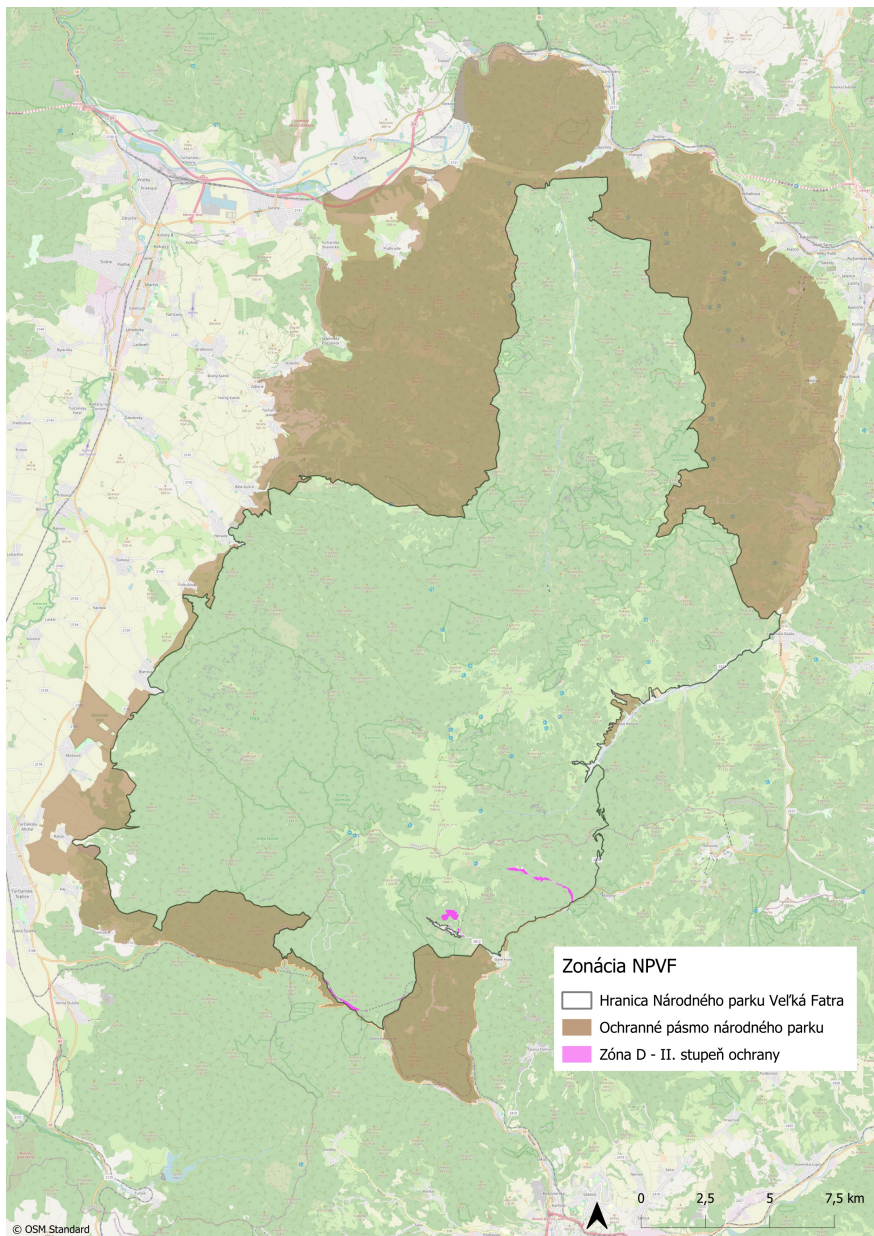
NP Veľká Fatra po reforme

- V roku 2022 prevzala do správy Správa NP Veľká Fatra **11 327 ha** lesných a ostatných lesných pozemkov (28 % z výmery NP), 31 objektov a 5 lesných ciest od LESOV SR, št. p.
- **Výmera kompetenčného územia** Správy NPVF predstavovala *137 513 ha*, výmera Národného parku Veľká Fatra *40 371 ha*, výmera ochranného pásma NP Veľká Fatra *26 132 ha*.

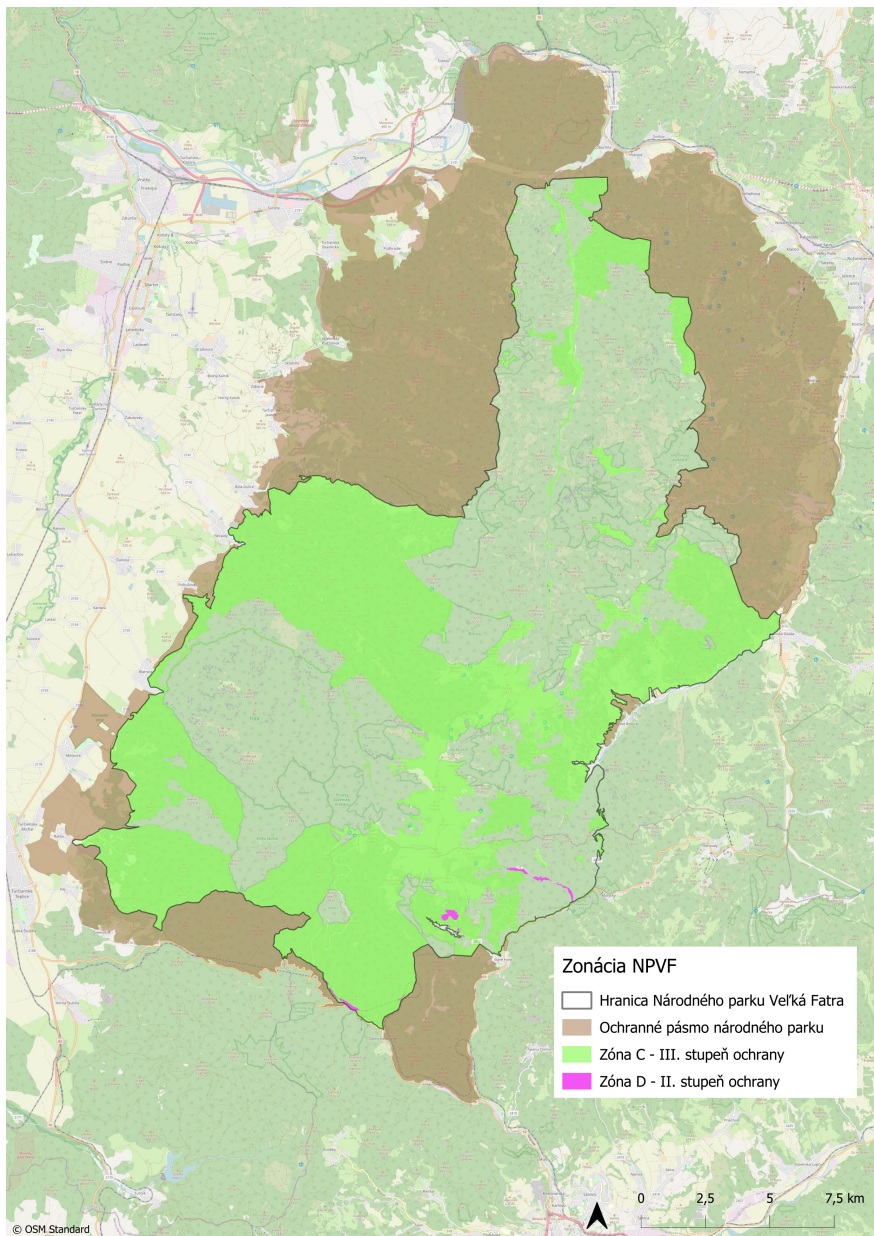
A wide landscape photograph of the Velká Fatra mountains. The foreground shows a dense forest of evergreen trees. The middle ground features rolling green hills under a blue sky with scattered white clouds. A dark horizontal bar is overlaid on the image, containing the title text.

Zonácia NP Veľká Fatra

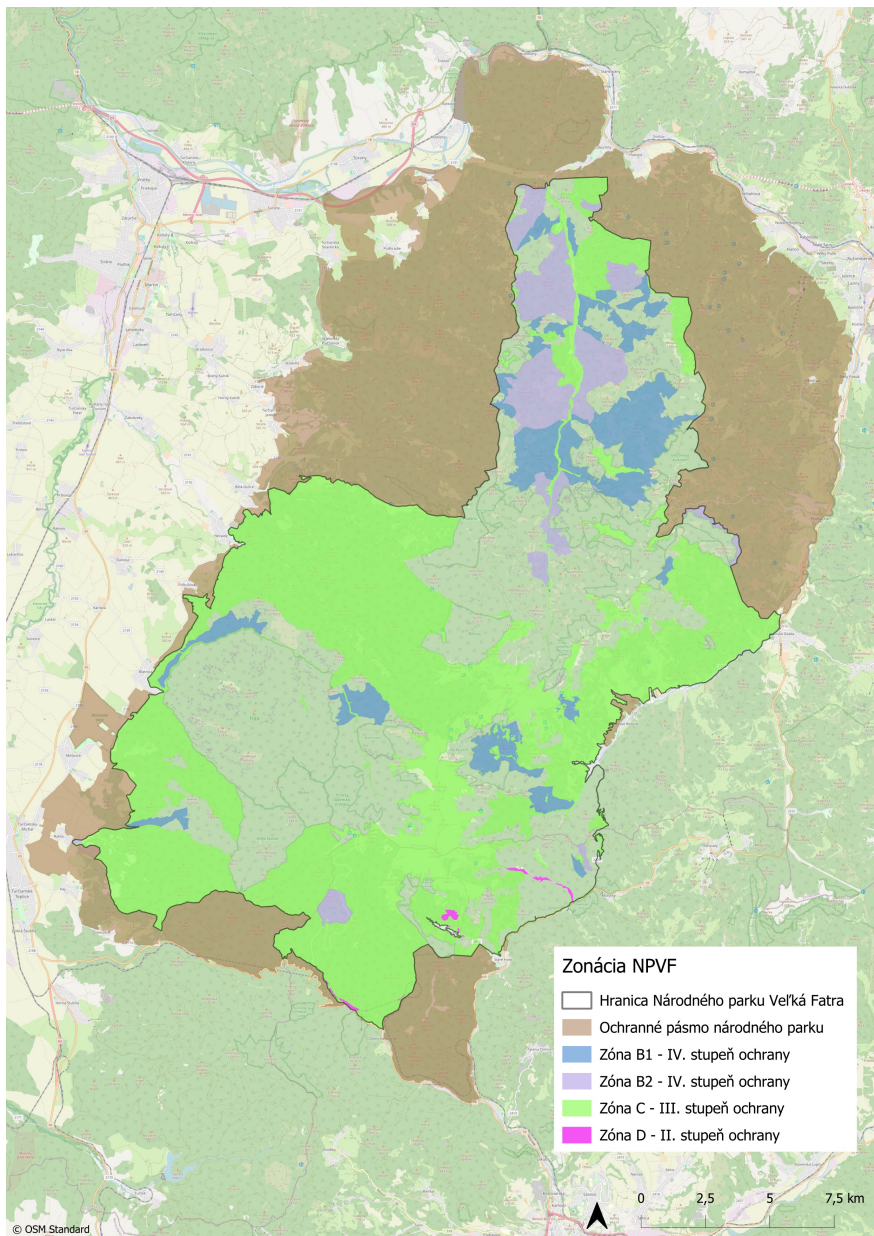
- príprava niekoľko rokov s rôznymi obmenami
- **8. 12. 2022** - bol zverejnený Zámer zonácie NP Veľká Fatra a jeho ochranného pásma spolu s programom starostlivosti
- termín na zasielanie pripomienok bol predĺžený do 28. 2. 2023 s následným prerokovaním vznesených pripomienok
- **4. 10. 2023** - Nariadenie vlády Slovenskej republiky, č. 427/2023 Z. z., ktorým sa vyhlasuje Národný park Veľká Fatra, jeho zóny a ochranné pásmo

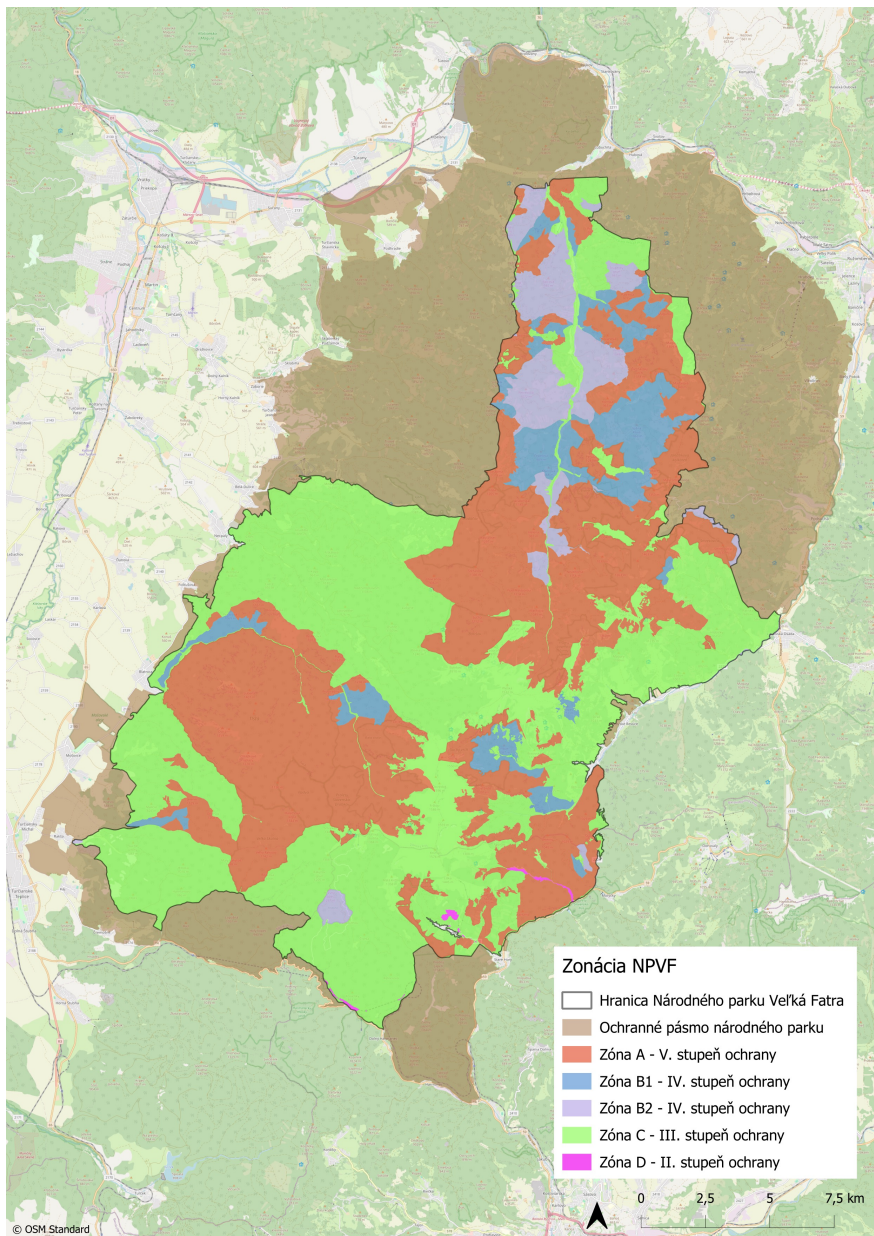
zóna D	2. stupeň ochrany	55,8761 ha	0,14 %

zóna C	3. stupeň ochrany	19 182,0661 ha	46,91 %
zóna D	2. stupeň ochrany	55,8761 ha	0,14 %

zóna B	4. stupeň ochrany	5 276,9232 ha	12,90 %
zóna C	3. stupeň ochrany	19 182,0661 ha	46,91 %
zóna D	2. stupeň ochrany	55,8761 ha	0,14 %

zóna A	5. stupeň ochrany	16 374,2674 ha	40,05 %
zóna B	4. stupeň ochrany	5 276,9232 ha	12,90 %
zóna C	3. stupeň ochrany	19 182,0661 ha	46,91 %
zóna D	2. stupeň ochrany	55,8761 ha	0,14 %

Delimitácia 2024

- **K 1. 5. 2024** delimitovala Správa NPVF ďalších *11 447,894 ha* hospodárskych lesov.
- Okrem Správy NPVF je v národnom parku viac ako **50 užívateľov** JPRL a v ochrannom pásme viac ako **100 užívateľov** - v niektorých prípadoch ide o toho istého obhospodarovateľa.

Lesníctvo v správe NP Veľká Fatra

- Zásahy v **zóne B a podzóne B1 a B2**, kde je predpokladaný prechod **do zóny A** v najbližších 10. resp. 30 rokoch, aby sa porasty, v súčasnosti hospodárske lesy, čo najviac priblížili v danom časovom rámci prírode blízkeho lesu
- Ťažbové a pestovné zásahy budú vyžadovať hlavne **rovnoveké a rovnorodé smrečiny na nepôvodných stanovištiach**, ktoré čoraz viac podliehajú rozpadu. Podpora vzniku prirodzeného zmladenia a čo najväčšia drevinová druhová pestrosť v následných porastoch bude vytvárať budúcu odolnosť a biodiverzitu lesov národného parku. V porastoch, ktoré si zatiaľ zachovávajú odolnosť je úlohou **budovať horizontálnu i vertikálnu štruktúru porastov** v zmysle vytvárať viacetážové a mozaikové porasty.
- Inou veľkou výzvou je **manažment podkôrnikovej kalamity**, kde nájst **rovnováhu medzi požiadavkami** Okresného úradu, odbor pozemky a lesy a odborom životného prostredia, ako aj medzi požiadavkami Odborov Národného parku na hospodárenie v lese a ochranu biotopov, vyžaduje trpezlivú odbornú diskusiu, hľadanie spoločných záujmov a riešení.

Program starostlivosti

- **Návrh program starostlivosti bol prerokovávaný so zonáciou, ale nebol s ňou prijatý.**
- **Znovuprerokovanie s viacerými subjektami v roku 2024**
- **Problémy s ktorými sme sa pri prerokovaní stretávali:**
  - ***rôznorodosť obhospodarovateľov*** - nie len veľkosť, ale aj zameranie - súkromných majiteľov/obhospodarovateľov na, ktorí sa zameriavajú na zisk a obchod, skupinu, ktorá obhospodaruje svoje lesy pre získanie palivového dreva, skupina kde sú vlastníci, ktorí majú k lesom veľmi slabý vzťah, alebo skupinu veľmi naklonenú ochrane prírody
  - ***problém v spoločnej komunikácii*** môže predstavovať aj nedostatok alebo ťažko prístupné informácie o chránených druhoch a biotopoch – bez dostatočných informácií o druhoch vyskytujúcich sa v území je ťažko presvedčiť obhospodarovateľov o opatreniach v prospech druhu. Tieto informácie sa však často strácajú medzi rôznymi inštitúciami a skupinami zameranými na ochranu prírody. Rozsah zverejnenia týchto informácií by mal byť jednoznačne prediskutovaný, aby sa prílišnou medializáciou niektorých zistení nespôsobil deštruktívny vplyv *fotografov, turistov, pytlíakov a iné...*

Náhrada za obmedzenie bežného obhospodarovania

- V prípade, že na základe požiadaviek ochrany prírody dochádza k obmedzeniu bežného obhospodarovania, vlastník má podľa §61 zákona č. 543/2002 o ochrane prírody a krajiny **nárok na náhradu**, ktorou môže byť zámena pozemku za iný štátny pozemok, nájom alebo výkup pozemku, zmluvná starostlivosť alebo najbežnejšie využívaná finančná náhrada. Postup pri jej uplatňovaní stanovuje *Nariadenie vlády č. 7/2014*.
- V kompetenčnom území NP Veľká Fatra je finančná náhrada štandardne používaná pri náhrade ujmy neštátnych vlastníkov za trvalý zákaz ťažby jednak v územiach s 5. stupňom ochrany, jednak aj v územiach s nižším stupňom ochrany, kde nie je žiaduce zasahovať napr. z dôvodov ochrany druhov alebo biotopov

Zóna A

- **Najvyššou prioritou je zachovanie prirodzených ekosystémov zabezpečením nerušeného priebehu prírodných procesov - ponechanie ekosystémov a biotopov bez zásahu.**
- **Zásahy v zóne A budú akceptované len na základe výnimky orgánu ochrany prírody v prípade, že ich cieľom bude zlepšenie stavu predmetu ochrany, ktorý nie je možné docieľiť iným spôsobom alebo vylíšenie samostatného ekologicko funkčného priestoru pre účel cielených manažmentových aktivít nebolo možné pre ich malú plošnú výmeru, častú zmenu polohy, plochy alebo výskytu, alebo z iných objektívnych dôvodov.**

Zóna B

- cieľom dočasného účelového manažmentu zóny B v rámci NP Veľká Fatra je v presne stanovenom časovom horizonte (*do 10 resp. do 30 rokov*) v čo najväčšej miere zlepšiť diferenciáciu lesných biotopov prostredníctvom využitia prírodných procesov alebo prostredníctvom aktívnych manažmentových opatrení
- v porastoch do 50 rokov sa opatrenia zamerajú na odstránenie stanovištne nepôvodných druhov, resp. zníženie zastúpenia druhov, ktorých zastúpenie je výrazne vyššie ako prirodzené a úpravu priestorovej štruktúry, s osobitným dôrazom na dosiahnutie jej vhodnosti v častiach s výskytom tetra hľadáča.;
- v porastoch nad 50 rokov sa opatrenia zamerajú na odstránenie stanovištne nepôvodných druhov, resp. zníženie zastúpenia druhov, ktorých zastúpenie je výrazne vyššie ako prirodzené a úpravu priestorovej štruktúry, s cieľom podpory prirodzeného zmladenia pôvodných drevín, najmä jedle, ale i iných deficitne zastúpených drevín.;
- *v kategórii ochranných lesov je možné vykonávanie úmyselnej obnovnej ťažby v mimohniezdnom období, t.j. od 1. auguste do 28. februára bežného kalendárneho roka*

Zóna B

- **osobitný režim hospodárenia** (*s dôrazom na zachovanie priaznivého stavu biotopov druhov*); lesohospodárske opatrenia (*výchova, jednotlivé/účelové výbery, prirodzená obnova*) budú zamerané len na zlepšenie drevinového zloženia a štruktúry v porastoch – na stav blízky prírodnému lesu (*zastúpenie drevín zodpovedajúce stanovištným podmienkam; obnovná doba dlhá až nepretržitá, rôznoveká a horizontálne a vertikálne diferencovaná cieľová štruktúra porastov, cieľové zakmenenie minimálne 0,5*);
- **budú ponechávané** stojace štoppy, zlomy a dutinové a hniezdne stromy (najmä s hniezdnymi dutinami ďatla čierneho, ďatla trojprstého, ďatla bielochrbtého, kuvika vrabčieho, kuvika kapcavého, ako aj dravcov a bociana čierneho), na základe rozhodnutia orgánu ochrany prírody;
- **budú ponechávané** pionierske dreviny na dožitie, nebudú odstraňované v rámci výchovy, pokiaľ ich zastúpenie nepresiahne najmenej 20 % v hospodárskych lesoch;

Zóna C

Manažment lesa

- **uplatňovanie princípov prírode blízkeho obhospodarovania lesa** v zmysle § 18 ods. 4 zákona 326/2005 Z. z. o lesoch (s dôrazom na druhovú, výškovú, hrúbkovú a priestorovú diferenciaciu porastov s ponechávaním predrastkov a ojedinelých druhov drevín);
- **v rubných porastoch ponechávanie hrubej hmoty** - môže to byť buď kalamitná hmota stojaca alebo ležiaca) – vývraty, sucháre, alebo živé stromy na dožitie v množstve *10 m³/ha* počas doby platnosti programu starostlivosti o NP Veľká Fatra; ponechaním tejto hmoty vzniká nárok na finančnú náhradu;
- **ponechávanie pionierskych drevín na dožitie**, neodstraňovať ich v rámci výchovy, pokiaľ ich zastúpenie nepresiahne 20 %;
- *v kategórii ochranných lesov je možné vykonávanie úmyselnej obnovnej ťažby v mimohniezdnom období, t.j. od 1. júla do 31. marca bežného kalendárneho roka.*

Problémy, s ktorými sa v rámci obhospodarovania územia budeme snažiť vyrovnať

- vzťahy medzi záujmovými skupinami
- zosúladenie legislatívy
- posilnenie environmentálnej výchovy
- používanie šetrných technológií pri hospodárení v lese
- pri obnove porastov maximálna snaha o dodržanie prirodzeného drevinového zloženia v súlade s výsledkami a návrhmi typologického prieskumu, bez navyšovania zastúpenia smreka ako ekonomickej dreviny
- využívanie pionierskych drevín v porastových zmesiach a postupná premena drevinového zloženia v prospech prirodzenej skladby; dôraz na vnášanie nedostatočne zastúpených drevín
- uvedomenie si životne dôležitej úlohy mŕtveho dreva pre lesný ekosystém

Ďakujem
za pozornosť.